

Základy Základů filmové řeči

Aneb

ten pocit keď si neodhlásiš
predmet z lemmy a teraz ho
musíš absolvovať a stať sa
filmárom

Meme by Lea Králová

Dokument by Sára Vašíčková

Tož vítaj v Lemmě a v tomto skromném soupisku! Najdeš tu rady a tipy, co se týče psaní námětu, literárního a technického scénáře a samozřejmě taky storyboardu.

Tento text jsem sepsala po nějaké době strávené v Lemmě a studentských štábech, třech letech na FAV MUNI a taky po zkušenostech v mezinárodním štábu. Něco malého s filmem mám za sebou, avšak:

Tento text má sloužit pouze jako studentská podpora a není profesionální, co se filmu týče – studentská tvorba taky není. Hodně textu je sepsáno pro Lemma podmínky a deadliny (vždy je to u nich napsáno). Zároveň je to nejlepší, co vám můžu předat a chtěla bych, aby možná někdo v začátku třeba poradil mě.

Tak díky za čtení a budu ráda i za váš feedback.

Long Live Lemma Movies,

Sára

ZÁKLADY ZÁKLADŮ FILMOVÉ ŘEČI, OBSAH:

NÁMĚT

LITERÁRNÍ SCÉNÁŘ

TECHNICKÝ SCÉNÁŘ + STORYBOARD

NÁMĚT

Námět je vaším prvním úkolem a jeho existence je v rámci filmu nesmírně důležitá.

Většinou se při navrhování/prodávání filmu používá tzv. “pitch”, který krátce shrne, o čem film je – ideálně poutavě, často s nějakým přirovnáním k existujícím filmům (aka “náš film je jako kdyby se Twilight odehrávalo ve světě Pána prstenů”).

Často se také používá tzv. Treatment, v němž filmaři krátce popisují synopsi, postavy, akty, případně jednotlivé a důležité scény.

No a my po vás chceme něco podobného na jedné stránce: O čem je váš příběh? Je to horor nebo romance? Kdo jsou vaše postavy a proč bychom se o ně měli zajímat? Kde je najdeme na začátku příběhu? Jaký mají úkol/jaký řeší problém/co je vlastně důvod, proč se ten příběh děje? Jak to celé skončí?

Pamatujte na to, že po vás chceme krátký film – maximálně osm minut. Vyberte si příběh, který do krátkého formátu sedí a nebudete ho muset ničit kvůli tomu, aby se do tohohle času vlezl. Nebo ho upravte – pokud chcete točit o válce mezi upíry a elfy, která se táhne generace, tak to pravděpodobně nezvládnete. Pokud se budete soustředit na příběh o upírovi, který se snaží přesvědčit rodinu o tom, že elfové nejsou monstra, tak už mluvíme o něčem jiném.

Co vám moc doporučuju, je taky experimentovat s náměty. Jste tady v prvotní fázi stavění příběhu a je milion směrů, kterými můžete jít – zkuste si je rozepsat, nakreslit, přemýšlet nad nimi. Co k vám mluví nejvíc a je nejlepší pro příběh?

K tomu tu mám radu od naší skvělé mentory Barbory Zouharové:

Also mi při tvorbě filmu funguje si neustále připomínat zásadu „Co vyřeším v námětu, nebudu muset řešit ve scénáři. Čím lepší a čistší bude scénář, tím menší chaos a stres bude techničák a co si napíšu do techničáku přehledně a jasně, to mě natáčení nerozhodí.“

No a jak lépe si udělat představu o tom, co máte napsat, než si nějaké náměty přečíst? Tady máte odkaz na nějaké úspěšné [Lemma náměty](#) – nemusíte kopírovat to, jak vypadají nebo jaký příběh vypráví, dávám vám je tady pro představu toho, jak pracují s popisem děje.

No a úplně naposledy – kde psát námět? Nám bohatě postačí, když ho sepíšete ve Wordu nebo jiném textovém editoru, který vám vyhovuje a poté pošlete do odevzdávacího.

LITERÁRNÍ SCÉNÁŘ

Ach, literární scénář. Nejdůležitější část vašeho procesu, aspoň v mém pohledu.

Literární scénář vypráví příběh filmu. Napište do něj všechno, co chcete, aby se ve filmu dělo a řeklo. Scénáře jsou většinou psané ve formátech amerických a evropských, tady s vámi rozeberu tu americkou, jelikož je používaná více (a já ji osobně používám taky):

JAK VYPADÁ/CO MÁ OBSAHOVAT SCÉNÁŘ:

ÚVODNÍ STRANA

Na úvodní stranu scénáře vždy napište Název, žánr filmu a vaše jméno (+UČO, pro naše účely, jelikož se jedná o úkol). V případě větších filmů se ještě někdy píšou názvy společností, verze scénáře etc., ale nám bude stačit tohle. Příkladem:

Anika a DHD
(komedie, drama)
Vašičková Sára

A teď už na samotný scénář:

POPIS SCÉNY:

Každou scénu ve scénáři musíte uvést následujícím:

EXT/INT. MÍSTO – ČAS

Pro příklad: Pokud ve vaší první scéně jede postava vlakem na do práce, uvedete scénu takto:

INT. VLAK – RÁNO

Scénu ukončuje začátek nové scény, případně konec filmu. Co přesně je scéna, je na větší filmo-vědeckou rozmluvu, pro jednodušší domluvu ale většinou jako scénu měníme i to, když se změní prostředí (třeba pokud postava přejde z místnosti do místnosti. co se dělo v místnost 1 sice může pokračovat, ale už jsme na jiné lokaci, takže popíšete novou scénu). Jinak jsou scény lehce na vaší intuici a práci s textem, podobně jako když rozhoduje o rozložení stránek/odstavců v esejích apod.

SCÉNA:

Popisujete všechno, co se děje a je nějak relevantní pro příběh. Takže pokud naše postava musí přejít přes vlak a něco najít, napíšete přesně to – v literárním scénáři většinou neřešíte, jaký je úhel kamery nebo že se zrovna pohne komparzista z jednoho místa na druhé.

Při představování postavy uvedete její jméno VELKÝM PÍSMEM a můžete také krátce připsat, o koho se jedná, co se věku/povolání/něčeho podobně relevantního týká.

Takže pro příklad:

LUCKA, pětadvacetiletá novinářka, jede ranním vlakem do práce. Na konci vagónu, ve kterém sedí, zahlédne muže, který čte noviny, pro které Lucka pracuje. Muž nad nimi nesouhlasně kroutí hlavou a mračí se.

Vlak se zastaví a Lucka se raději rozejde na druhou stranu k východu.

Čímž se dostáváme k

MLUVENÉ SLOVO

Veškeré mluvené slovo, tedy jak monology, tak dialogy, i voice overy, píšeme s uvedením postavy a tím co říká a to následovně:

POSTAVA

Co říká

V dialogu se také používá styl, jakým to postava říká.

POSTAVA

(emoce, styl)

Co říká

Takže příklad:

LUCKA

(unaveně)

Jo, akorát jedu do redakce.

V případě, že používáte voice over, tedy mluvu, při které není postava, která mluví, na scéně (často užívané třeba ve filmech, které mají vypravěče), používáte u nich zkratku V.O

POSTAVA (V.O)

Co říká

Tedy opět příkladem:

LUCKA (V.O)

Ten den jsem měla jet do redakce.

RADY A DALŠÍ POMŮCKY PŘI PSANÍ:

- Velkým problémem při psaní je to, že se scénáristé často bojí vysvětlit, co se děje jejich postavám v hlavě. Jistě, scénář není próza, ale také není jenom strnulý popis pohybu a zvuku. Nebojte se říct, proč vaše postavy jednají tak, jak jednají – scénář nakonec budou číst i herci, kteří jejich postavy spíše pochopí a nebudou se vás muset na vše doptávat.
- Pokud chcete dělat montáž a nevíte, jak na ni, zkuste to takhle:

MONTÁŽ - NĚKOLIK LOKACÍ

A.) INT. KAVÁRNA, DEN - VZPOMÍNKA

VERČA, která LENKU opět pobídla k tomu, at' hraje.

B.) EXT. VENEK PŘED KINEM, VEČER - VZPOMÍNKA

VERČA, která se na LENKU laskavě usmála.

C.) INT. POKOJ, VEČER - VZPOMÍNKA

LENKA ležící u VERČI v objetí.

Takhle to vypadalo v mém scénáři filmu *Na Prahu*, kdy jsem dělala docela research co se psaní montáží týče. Jestli je to naprosto správně stále nevím, ale je to asi jedna z možností (a navíc se s tím dá nějak přehledně pracovat).

- Vyprávějte vizuálně – film je hlavně obrazové médium, tak nám něco řekněte obrazem. Ve psaní je staré známé pravidlo **show, don't tell** a ve filmu to platí obzvlášť. Potřebujete hned na začátku scény ukázat, že je postava A našťvaná na postavu B? Nechte postavu A se mračit, odtahovat se, nemluvit. I postava B na to bude reagovat líp, než kdyby se to řeklo jen slovy, a divák to pocítí.
- Čtěte a piště! Co je lepšího, než číst a psát scénáře. Na internetu jich najdete spoustu i ke slavným filmům. Pokud chcete vědět něco o umu psaní, velmi mám doporučuji scénář na *Gone Girl* od Gillian Flynn. Pokud chcete vědět, jak deset stran slov proměnit na půl minuty obrazu, doporučuji původní scénář k filmu

Challengers (pokud jste tedy film viděli). Příkládám vám taky nějaké [scénáře z Lemmy](#), opět hlavně pro inspiraci.

- Psaní a kreativní práce jsou navíc taky svaly a ty zesílí, když budete cvičit. Nebojte se psát, blbnout a zkoumat, co vás na psaní baví a co vám třeba úplně nejde. O tom to je!

A opět nakonec – kde psát literární scénář? Existuje milion programů, které vám s tím pomůžou, já osobně používám Celtx (odkaz k tomu jak na něj, máte v [interaktivní osnově](#)). Hodně lidí ale taky píše ve wordu, kde si musíte trochu hrát s formátováním, aby bylo vše tak, jak má být (dialog na střed etc). Zkuste, co vyhovuje vám nebo se zeptejte svých mentorů (nebo mě) co může a nemůže být. Hodně štěstí!

TECHNICKÝ SCÉNÁŘ/STORYBOARD:

Tak, literárnější scénář máte za sebou, tak teď jdeme na real filmařinu!

Technický scénář nám slouží k tomu, abychom věděli, co se vlastně bude točit. Rozepíšete v něm jak akci a mluvené slovo, jako v literárním scénáři, ale hlavně jak se daná akce bude snímat a co bude ve scéně za zvuky.

Úvodní strana opět patří jménu scénáře ,(+UČO), žánru a jménu autora.

Další strana se týká právě toho, co budete potřebovat, teda Lokace, Rekvizity, Kostýmy a Zvuky/Hudbu. Někdy se také píšou krátké rozpisy postav pro představu štábu. Další věci důležité pro produkci, ke kterým se dostaneme, pak popisujete v produkčním scénáři, tady se držte hlavně toho, co bude vidět/slyšet.

Pro příklad velmi profesionální rozpis z našeho filmu *bombitchky*:

LOKACE: **BYT** - studentský byt, prosvětlený (nebo nějak hezky nasvícený), městský vibe, trochu messy, pořádá se tam párty

POKOJ MARI

CHATA - kontrast k městskému bytu, je opuštěná a působí trochu tajemně, protože ji vidíme hlavně vpozdvečer/v noci, málo světla

LES - prostě les (stromy a tak lol...)

REKVIZITY: petrolejová lampa, umělá krev, (ne přímo rekvizity, ale bude potřeba herce nafotit např. MARI a TEREZA na tapetu mobilu MARI, vytvořit storičko KLÁRY A DOMINIKA, vytvořit instagramové zprávy ADAMA a MARI...), mobil MARI, alkohol, panáky, hrnky, oheň lol

KOSTÝMY: MARI - šedá (nevýrazná, tichá, blant - nejvíce blízko k modré, která je pak opačná barva červené, tedy ADAMOVI)

ADAM - červená, půjde všude vidět

TEREZA - růžová

KLÁRA - černá (nic neříkající, opak růžové)

DOMINIK - béžová

Jinak kostýmy na domluvě s herci

HUDBA/ZVUKY: LÁSKA od Muchy

V samotném technickém scénáři, ve kterém nejdříve uvedete, o jakou scénu se jedná, stejně jako v literárním scénáři, pak rozepisujete následující:

ČÍSLO ZÁBĚRU – o jaký záběr se jedná. Značíte PÍSMENO podle scény a ČÍSLO podle záběru. Takže pokud točíte první záběr druhé scény, napíšete B1. Další záběr bude B2. Atd.

DRUH ZÁBĚRU – o co se jedná? Detail, polodetail, celek, polocelek?

KAMERA – Jaká je kamera? Statická, dynamická? Jak rychle se případně pohybuje? Je natáčeno z ruky nebo ne?

OBRAZ – co se děje na plátně. Tedy když se vrátíme k naší hypotetické Luce ve vlaku, tak záběr, ve kterém Lucka vstane, v tomto příběhu ho označíme jako A6, popíšete jako: Lucka vstává a jde ke dveřím vlaku.

Často je to to samé, co už máte ve scénáři, ale někdy více rozepsané, co se pohybu týče.

DIALOG/ZVUK – Co se říká? A když se nic neříká, co slyšíme? Zvuk je všude kolem, i když nikdo nemluví, takže co bychom slyšeli, kdyby Lucka šla ke dveřím? Její kroky, zvuk brždění vlaku, možná konverzaci komparzu. O tomhle všem musí zvukař vědět, aby si to nahrál.

Takže když si to zkusíme dát dohromady na našem malém scénáři:

ČÍSLO ZÁBĚRU	DRUH ZÁBĚRU	KAMERA	OBRAZ	ZVUK
INT. VLAK – RÁNO				
A1	PD	Statická	Lucka jede vlakem, dívá se kolem a zadívá se na konec vagónu	Jízda vlaku, mluva lidí kolem
A2	PC	Statická, z ruky	Muž na konci vagónu si čte noviny, mračí se do nich	Jízda vlaku, mluva lidí kolem
A3	PD	Statická	Lucku to zneklidní. Začnou znít brzdy a hlášení o příjezdu na stanici	Jízda vlaku, brzdy, mluva lidí kolem, hlášení, pohyb nohou
A4	PC	Pohyblivá, z ruky	Lucka jde ke dveřím vlaku, kamera jde za ní	Brždění vlaku, mluva lidí kolem, kroky

A pak hned při přechodu na další scénu:

EXT. VLA KOVÉ NÁDRAŽÍ, RÁNO				
B1	PC	Statická, podhled	Lucka vystupuje z vlaku	Hluk nádraží, kroky

Opět nakonec – kde píšeme technický scénář? Já ho dělám ve Wordu, kde si na něj nachystám tabulku, jako tady, případně ale existují programy, kde vám to může jít jednodušeji.

STORYBOARD

Storyboard je velmi vítané doplnění technického scénáře (hlavně pro nás kameramany) a proto ho po vás taky požadujeme. Překreslíte v něm, jak si přibližně představujete, že scéna vypadá, aby měl štáb jasnější vizi.

Nemusíte být výtvarníci. Jde jenom o to vědět, jak chcete, aby film vypadal. Zároveň vám vizualizace určitě pomůže, si představit, jak na sebe záběry budou navazovat nebo jestli naopak něco nesedí a potřebujete to změnit.

Storyboard můžete zpracovat jako samostatný soubor, důležité je, abyste u něj ale vždy napsali značení scény a záběru – tedy jestli budete kreslit první záběr Lucky ve vlaku, napíšete k němu A1. **Nebo storyboard můžete dát do kolonky hned vedle zvuku v technickém scénáři, takže budete mít vše přehledné a po hromadě.**

Ukázku z profesionálního scénáře máte [tady](#) a Lemma soubory máte opět [zde](#).

Abyste se toho nebáli, přikládám můj storyboard z našeho filmu *VŽDY A VŠUDE*. Bon appetit:

No a kde na storyboard? Úplně kdekoliv. Ideální by pro vás bylo si ho nakreslit tak, aby se dal vložit do technického scénáře, případně ofotit, pokud chcete radši kreslit tužkou.

Hlavně, aby šlo vidět, co má, a dala se z toho pochopit vaše vize.

Dá se pracovat taky s photoshopem, který máte v Lemmě k dispozici, stejně jako grafické tablety!

A scénář je hotov!

Prozatím...

